

YANGI O‘ZBEKISTON TARAQQIYOT BOSQICHIDA MA’NAVIY YUKSALISHNING USTUVOR YO‘NALISHLARI

Boltayeva Marhabo

Kirish

Yangi O‘zbekiston taraqqiyotining hozirgi bosqichi jamiyat hayotining barcha sohalarida tub islohotlar bilan xarakterlanadi. Ushbu jarayonda iqtisodiy va siyosiy yangilanishlar bilan bir qatorda, ma’naviy yuksalish masalasi ham alohida ahamiyat kasb etmoqda. Chunki jamiyatning barqaror rivojlanishi, eng avvalo, inson omiliga, uning tafakkuri, dunyoqarashi va ma’naviy salohiyatiga bog‘liqdir.

Ma’naviyat insonning ichki dunyosini, uning qadriyatlarini, e’tiqodi va axloqiy me’yorlarini ifodalaydi. Shu bois ma’naviy barkamollik jamiyat taraqqiyotining asosiy shartlaridan biri hisoblanadi. Yangi O‘zbekistonda inson qadrini ulug‘lash, adolat va qonun ustuvorligini ta’minlash, yosh avlodni yetuk insonlar qilib tarbiyalash ma’naviy siyosatning ustuvor yo‘nalishlariga aylangan.

Ma’naviy yuksalishning asosiy yo‘nalishlari

Yangi O‘zbekiston sharoitida ma’naviy yuksalish ko‘p qirrali jarayon bo‘lib, u bir necha muhim yo‘nalishlar orqali amalga oshiriladi. Eng avvalo, milliy qadriyatlar va tarixiy merosni asrash va rivojlantirish bu jarayonning asosini tashkil etadi. O‘zbek xalqining boy madaniy merosi, urf-odatlar va an’analar yosh avlodni tarbiyalashda muhim manba hisoblanadi. Milliy o‘zlikni anglashning kuchayishi jamiyatda vatanparvarlik, milliy g‘urur va ijtimoiy birdamlikni mustahkamlaydi.

Ta'lim tizimi ham ma'naviy yuksalishning hal qiluvchi omillaridan biridir. Zamonaviy ta'lim nafaqat bilim berishga, balki shaxsni har tomonlama rivojlantirishga qaratilgan bo'lishi lozim. O'quvchilarda mustaqil fikrlash, tanqidiy yondashuv, axloqiy mas'uliyat kabi sifatlarni shakllantirish orqali jamiyatning intellektual salohiyati oshiriladi. Shu bilan birga, pedagoglarning o'rni ham muhim bo'lib, ular yoshlar uchun nafaqat bilim manbai, balki ma'naviy namuna vazifasini bajaradi. Yoshlar siyosati ma'naviy yuksalishning markaziy yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Bugungi kunda yoshlarni har tomonlama qo'llab-quvvatlash, ularning salohiyatini ro'yobga chiqarish, bo'sh vaqtini mazmunli tashkil etish davlat siyosatining muhim qismiga aylangan. Kitobxonlikni rivojlantirish, sport va san'atga jalb etish, turli tanlov va forumlarni tashkil etish orqali yoshlarning ma'naviy dunyosi boyitilmoqda.

Shu bilan birga, oila instituti ma'naviy tarbiyaning eng muhim manbai hisoblanadi. Insonning dastlabki dunyoqarashi aynan oilada shakllanadi. Ota-onaning farzand tarbiyasidagi mas'uliyati, oiladagi mehr-oqibat va o'zaro hurmat jamiyatda sog'lom ma'naviy muhitni shakllantirishda muhim rol o'ynaydi.

Zamonaviy sharoitda ma'naviy yuksalish muammolari va istiqbollari

Globalashuv sharoitida ma'naviy yuksalish jarayoni yangi chaqiriqlar bilan yuzlashmoqda. Axborot texnologiyalarining rivojlanishi natijasida insonlar turli xil ma'lumotlar oqimiga duch kelmoqda. Bu esa, bir tomondan, bilim olish imkoniyatlarini kengaytirsa, ikkinchi tomondan, zararli axborotlarning ham tez tarqalishiga sabab bo'lmoqda.

Ayniqsa, yoshlar orasida ommaviy madaniyatning salbiy ta'siri, iste'molchilik kayfiyatining kuchayishi, milliy qadriyatlarga befarqlik kabi holatlar kuzatilishi mumkin. Shu sababli axborot makonida ma'naviy xavfsizlikni ta'minlash dolzarb vazifaga aylanmoqda. Tanqidiy fikrlashni rivojlantirish, media savodxonlikni oshirish orqali bu muammolarning oldini olish mumkin. Bundan tashqari, ma'naviy yuksalishni ta'minlashda

fuqarolik jamiyati institutlarining o'ri ham katta. Mahalla, nodavlat notijorat tashkilotlar, ommaviy axborot vositalari jamiyatda sog'lom muhitni shakllantirishda faol ishtirok etadi. Ularning hamkorligi orqali ma'naviy-ma'rifiy ishlar samaradorligi oshadi. Zamonaviy taraqqiyot sharoitida innovatsion rivojlanish va ma'naviyat o'rtasidagi uyg'unlikni ta'minlash ham muhimdir. Texnologik taraqqiyot inson hayotini yengillashtiradi, biroq u ma'naviy qadriyatlar bilan uyg'unlashgandagina ijobiy natija beradi. Shuning uchun ilmfan, ta'lim va ma'naviyat o'rtasida mustahkam bog'liqlikni ta'minlash zarur.

Kelgusida ma'naviy yuksalishni ta'minlash uchun kompleks yondashuv talab etiladi. Ya'ni, davlat siyosati, ta'lim tizimi, oila va jamiyat institutlari o'zaro uyg'un holda faoliyat yuritishi lozim.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, Yangi O'zbekiston taraqqiyot bosqichida ma'naviy yuksalish jamiyat rivojining eng muhim va ajralmas omillaridan biri sifatida namoyon bo'lmoqda. Mazkur jarayon nafaqat madaniy va axloqiy sohani, balki iqtisodiy, ijtimoiy va siyosiy rivojlanishni ham bevosita belgilab beruvchi kuch hisoblanadi. Chunki ma'naviy yetuk, keng dunyoqarashga ega va ijtimoiy mas'uliyatni his qiladigan insonlargina barqaror taraqqiyotga xizmat qila oladi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, ma'naviy yuksalish ko'p omilli jarayon bo'lib, u milliy qadriyatlar, ta'lim tizimi, yoshlar siyosati, oila instituti va axborot makoni bilan uzviy bog'liq holda rivojlanadi. Ayniqsa, milliy o'zlikni anglash, tarixiy merosga hurmat bilan qarash va uni zamonaviy sharoitda rivojlantirish jamiyatda sog'lom ma'naviy muhitni shakllantirishda muhim o'rin tutadi.

Shu bilan birga, globallashuv sharoitida yuzaga kelayotgan yangi chaqiriqlar ma'naviy yuksalish jarayoniga o'z ta'sirini o'tkazmoqda. Xususan, axborot oqimining keskin ortishi, ommaviy madaniyatning keng tarqalishi va turli g'oyalarning kirib kelishi

yoshlar ongiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu sababli axborot xavfsizligini ta'minlash, media savodxonlikni oshirish va tanqidiy fikrlashni rivojlantirish bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biri hisoblanadi. Bundan tashqari, innovatsion rivojlanish jarayonida ma'naviyat va texnologiya o'rtasidagi uyg'unlikni ta'minlash zarur. Ilm-fan yutuqlari ma'naviy qadriyatlar bilan uyg'unlashgan holdagina jamiyat taraqqiyotiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Shu nuqtai nazardan, ta'lim tizimini yanada takomillashtirish, yoshlarni zamonaviy bilimlar bilan bir qatorda milliy va umuminsoniy qadriyatlar ruhida tarbiyalash ustuvor vazifa bo'lib qolmoqda. Umuman olganda, Yangi O'zbekistonda ma'naviy yuksalishni ta'minlash kompleks yondashuvni talab etadi. Ya'ni, davlat siyosati, ta'lim tizimi, oila, fuqarolik jamiyati institutlari va axborot makoni o'zaro uyg'un holda faoliyat yuritishi zarur. Faqat shundagina yuksak ma'naviyatga ega, ijtimoiy faol va mas'uliyatli jamiyatni shakllantirish mumkin bo'ladi.

Shunday qilib, ma'naviy yuksalish Yangi O'zbekiston taraqqiyotining strategik yo'nalishi sifatida nafaqat bugungi kun, balki kelajak avlod farovonligini ta'minlashning muhim omili bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining asarlari va nutqlari to'plami. – Toshkent: O'zbekiston, 2021.
2. “Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi” hujjatlari. – Toshkent, 2022.
3. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2023.
4. Ma'naviyat asoslari: o'quv qo'llanma. – Toshkent: Ma'naviyat, 2020.
5. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
6. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – Toshkent: O'zbekiston, 2017.
7. Abdug'aniyev A. Ijtimoiy taraqqiyot va ma'naviyat. – Toshkent: Fan, 2019.
8. Yo'ldoshev Q. Ma'naviyat va jamiyat rivoji. – Toshkent: Akademnashr, 2021.